

A „Vasárnapi Ujság“ hetenként egyszer egy nagy negyedrévű iven jelenik meg. — Előfizetési díj január—júniusig azaz : 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a „Politikai Ujdonságokkal“ együtt csupan csak 3ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság“ kiadó-hivatalához (egyetem-utca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Entz Ferencz.

Az utóbbi években a legtöbbet emlegetett nevek egyike lett azon férfiué, kinek érdekes arczvonásait mai számunkban mutatjuk be olvasóinknak. Találkoztunk e névvel számos népszerű vállalatban, több ízben láttuk Vasárnapi Ujságunkban is, rendszeresen ott van a Gazdasági Lapokban s az első magyar „Kertészeti füzetek“ az ő nevét viselik czímlapjukon, ezek az ő teremtményei. Azon szép emelkedésben, melyet újabb időben örvendő lélekkel tapasztalunk az anyagi téren, Entz Ferencznek kiváló része van, s midőn azok neveit jegyezzük fel, kiknek hazánk jóléti és csinosodási fejlődésében maradandó érdemek van, Entz Ferenczet is ezen helyeken illik emlitenünk.

Ama lendület, melyet a gazdálkodás épen olly jövedelmező, mint szép, épen ugy haszonra, mint izlésnemesítésre és erkölcsfinomodásra jótékony ága, a kertészet körül tapasztalunk, nagy részben az ő nemcsak értelmes izgatásainak, tanulságos iratainak, hanem gyakorlati példájának, sikerdus működésének is tulajdonítandó. Nem lehet e helyen czélunk, ez érdemeket külön taglalnunk — ezek előadása külön ismeretést igényelne, melly, hiszszük, nem fog elmaradni; — itt csupan az érdemes férfiu személyiségének s eddigi életfolyamának főbb pontjaival ismertetjük meg a szives olvasót.

Dr. Entz Ferencz született Sümegen. Atyja Pápáról származott s Zalamegyét mint főorvos szolgálta. Igen korán árvaságra jutván, Pozsonyba került nagyanyja házához és sokáig igen beteges gyermek volt, minélfogva csak későn kerülhetett iskolába. Azonban mint serdülő ifju mindinkább erősödött s kitüntetéssel végezte Pozsonyban gymnasialis és bölcsészeti pályáját. 1825-ben a pesti egyetemen kezdte meg az orvosi tanulmányokat s itt meríté azon hő vonzalmat a természeti tudományokhoz, melly hü ki-

sérője lön élete pályáján. A gyakorlati tanfolyamot Bécsben végezte s 1831. aug. 7-én kapta ki a bécsi egyetemtől orvostudori diplomáját épen azor időszakban, midőn a cholera dühöngése a birodalom népeit rémülésbe hozta.

Az ujdon sült doktor, ki tanévei folytában sok sanyaruságon ment keresztül, ügyes és bátor föllépése által valóságos aranybányára talált a cholérában, s a minden oldalról feléje ömlő gazdag diurnumok és tiszteltdíjak diáksága számos nélkülözéseit elfelejtették. A járvány alatt egy ideig Bécs egyik külvárosának osztályos orvosa volt; midőn a járvány Bécsben megszűnt, herczeg Batthyány Fülöp alsó-ausztriai jószágaira hivatott s in-

netét Csehországnak Szászországgal határos részeire gróf Bouquoyhoz. Kinálkozott e közben majdnem mindenütt alkalom állandó és diszes állomásokra, de Entz Ferencz csak hazájában akarván orvosi gyakorlatát üzni, herczeg Batthyány ajánlatát fogadta el s e szerint a Veszprém-, Tolna- és Somogy megyékben keblezett enyingi uradalom rendes orvosává neveztetett. Azonban a néhány ezer forint birtokába jutott fiatal orvos, mielőtt állandóan megtelepednék, elébb egy rég táplált ohajtását akarta valósítani s a herczegtől engedélyt is nyert, hogy tapasztalásait bővitendő, elébb a külföld hiresebb orvosi s természettudományi intézeteit bejárhassa. Egy évet töltött tehát külföldön, gyönyörködve a legszebb élvekben, mellyeket művelt ember ohajthat, t. i. gond- és sanyaruságtól ment folytonos tanulmányozásban.

A külföld fővárosai zaját Mező-Komárom csendje váltotta fel, hol 16 évig egy részről széles körben üzte orvosi gyakorlatát, más részről pedig több holdra terjedt kertjeiben valódi szenvedélylyel

Entz Ferencz.

fordult az annyi jutalmazó élvezettel kínálkozó kertészethez, mely élete későbbi szakában minden vágyai központjává vált. — Irodalmi munkásságra ez idő tájban nem sok idő jutott, azonban mégis számos értekezése s tanulságos közlése jelent meg a „Magyar Gazdá“ban és az „Orvosi Társaság“ 1847-ben pedig a Sió mellékének tájrajzát írta orvosi, statisztikai és természettudományi tekintetben, mely munkájának Magyarország akkori főorvosa, Stáhly Ignác által 30 aranyban kitűzött pályadíj, a kir. orvosegylettől oda íteltetett.

Az ezután következett éveknek volt fentartva, hogy az ismeretek s tapasztalatokban dus férfi munkásságának megfelelő nagyobb tér nyíljon. 1850-ben történt, hogy Entz Ferencz Arányi Lajos egyetemi tanár, Frivaldszky Imre és Málnay Ignác orvos-tudorokkal egy vállalat létrehozatala végett szövetkezett, mellynek célja volt Pesten, mint Magyarország középpontján, egy nagyobb-szerűsítő- és fanövelvét létrehozni, és nagyban eszközölni mind azon magvak termesztését, mellyek a *haszonkertészet* körébe tartoznak.

1853-ban kapcsolatba hozá e vállalatot egy *haszonkertészeket képző intézet*tel, mellybe három évi tanfolyamra évenként 8, tehát folyton s összesen 24 ifju vétetik fel, kik a téli hónapokban minden real és gyakorlati, de különösen természeti tantárgyakban oktatást nyernek, — nyáron által pedig az általa a pestvárosi határban, közel a városhoz, kezelt 20 holdnyi ültetvényeket kertészileg mivelvén, mind azon eljárásokban és munkákban gyakoroltatnak, mellyek által a haszonkertészet okszerű és sikerdus üzésére képesekké lesznek. Az intézet legnagyobb viszhangra talált az ország több részében s akadtak egyes községek, mellyek saját költségeiken küldtek ide ifjakat kellő kiképeztetés végett. A szükséges tantárgyakat, három évi folyamra felosztva, Entz Ferencz maga adja elő tanítványainak s ő viseli egyuttal a fanöveldek igazgatóságát. — 1854 óta magára vállalta a „Gazdasági Lapok“ kertészeti rovatának képviselését s többnyire itt látunk napvilágot azon érdekes és tanulságos cikkek, mellyeket azután „*Kertészeti füzetek*“ cím alatt külön gyűjteményben bocsát közre. Ezekből eddigelé 6 füzet jelent meg. — Ennyit ezuttal Entz Ferencz közelebb megismertetésére s eddigi szép és hasznos működéséről. Csak azt tesszük még hozzá, hogy Entz Ferencz — a mit kellemes olvasási cikkei is bizonyítanak — teljes mértékben bir a természettel foglalkozó emberek legnagyobb istenadományával : derült lélekkel s világnézettel és előhaladott kora daczára ép erős testi szerkezettel. Az ég hagyja meg ezek birtokában még igen sokáig!

Pinczében.

SZEMERE MIKLÓSTÓL.

Dulce mihi est furere!
Rajta fiúk! halljátok-e
Mit mond Horatius apánk?
„Igyatok!“ így parancsol ránk;
Igyunk hát! Künn sötét az éj,
Csillagra most hiába vár:
A mennyről mind hozzánk szökött,
Tüzes csillag minden pohár.

Coecubam tu bibes uvam!
Tolesvai bort isztok komám!
Itt a pinczék, kiki lássa,
Temetőben vannak ásva,
Mellyben most vig dalunk zeneg:
Pinczém sirok közt domborúl,
Itt hordók, amott koporsók,
Öröm és bú összeborúl.

Hic angulus mihi ridet!
E zug boldogít engemet,
E zug fiúk! ha meghalok,
Engem ide kaparjatok!
De mit fecsegek! messze még
Messze tőlünk még a halál,
Igyunk ígyünk! a mélyben itt,
A föld alatt, ránk nem talál.

Nec dulces amores sperne!
Hej ha nyájas kéjtől verne
Holtig a szív! s komoly aggság
Helyett örök vig ifjuság!
Mi az élet öröme? bor!
Édes, tüzes, gyorsan fogyó,
Kisded öröm: egy-egy borcsepp,
A nagy öröm: telt csobolyó.

Linquenda tellus et uxor!
Mi végsorsunk? halotti tor!
Válnunk kell a jó baráttól,
S a sirató leánykától.
Eh élünk még vig czimborák!
Fel a pohárt! fel a pohárt!
Éljen a szép lány, tüzes ló,
Az édes bor, s a hü barát!

Reditum Parcae rupere!
Vissza nem tér lakhelyére
Többé a holt, más gazdára
Süt góczának nyájas lángja!
Szeretője más ölében;
Barátja is elfeledi;
Hü ebe az, a mi olykor
Benőtt sirját felkeresi.

Absumet dignior haeres!
E pinczének ura ki lesz
Egykoron majd?! száz év mulva
Kik isznak itt öröm búra?!
Ha fognak e gondolni ránk?!
Ajukról e dal ha zeng-e?
Édes multon, kétes jövőn
Teli szívök ha mereng-e?!

Plus nimio ne doleas!
De mit ér e buslakodás!
A bohóc: gond és sohaj!
A bölcsé: az öröm, kaezaj!
Mienk a vig jelen fiúk!
Még egy pohárt! még egy pohárt!
Éljen újra: a legszebb lány,
A legjobb bor, leghübb barát!

Az istenhegyi székely höseleány.

Elbeszélés írta JÓKAI MÓR.

(Folytatás.)

A viczevajda el sem is hallgathatta a kudarcot, mert hiszen nagyon sokan látták; de nem is csinált belőle titkot, sőt inkább minden embernek elbeszélte, hogy no akadt most olyan asszony-emberre, a millyet még nem látott soha életében; de esküszik, hogy boszút fog rajta állni keservesen: akár élve, akár halva — *feleségül vesszi*. Annak a leánynak nem lehet más a férje, mint ő; megfordulna a világ tiszta rendje, ha azt más venné el nőül, mint ő, az asszony lenne az ur, a férj a szolgál.

Meg is izente Lónának jó idején, hogy öt napjára várja, mert meg fog jelenni iziben az istenhegyi várban ünnepélyes *háztűznés*, leánykérés végett.

Lóna visszaizent neki: hogy jöhet, várják.

Vasfejú Ribarcz rögtön felszerelést vásárolt, bivalyszekerekre czifra ruhás asszonynevet ültetett fel, azokat követé kaczagányos, kócsagos férjhad lóháton; előlhatul egész csoport kürtös és furlás lóhad toladott, szörnyen muzsikálva, a hol falun mentek keresztül. Az egész háztűznész kiséret, asszonyát, férfiát és muzikusait összeszámítva, mehetett vagy kétszáz főre.

Az volt pedig a dolognak a fortélya, hogy mind ez a békeséges kinézésű csapat a viczevajda legválogatottabb vitézeiből állott, a kik fel voltak öltöztetve kürtösöknek, asszonyoknak, a rokolyák és palástok alá pedig jó kardok és buzogányok valának elrejtve; hogy majd ha szép háztűznész szín alatt bevonulának mind a várba, egyszerre elő kapják fegyvereiket; s akkor Ribarcz szomszéd azt mondja a szép mátkának: no most kincsem, akár tetszik, akár nem, én vagyok a te urad!

Jaj, de jámbor vajda, korábban kellett volna ám neked felkelned, hogy Lóna eszén tulajdárhass! — Hanem hiszen majd meglátod: csak te eredj oda szépen.

A mint a veszedelmes nászhad megérkezett Lóna vára alá, illendően lebecsáták előtte a felvonó hidat; azok bevonultak nagy kürt és sípbeli zengedezéssel, a belső vár udvarra, melly szépen ki volt meszelve erdélyi mézgával rózsaszínűre, a kapuk és ablakok pedig szép füzöld színűre; az udvar maga behintve gömbölyű kavicsal. A lányasszony *várt* a háztűznészökre.

Midőn aztán az udvaron mind együtt valának, akkor egyszerre elhajigálták a zenészek a kürtöket, az asszonyok leveték a tarka viganót s pánczélos vitézek váltak belőlük kardokkal kezeikben. Itt az ellenség a várban!

Ribarcz most leszállt lóváról s odalépett a belső kapuhoz, hogy vaskeztyűs öklével, kardgombjával bezörgessen rajta; hát a mint oda lépett, akkor látta, hogy az csak festve van a falra, és nincs ottan semmi ajtó; a többi is mindcsak szemfényvesztésül van ottan; nincs itt semmiféle bejárás.

A furfangos leány megtudta eleve Ribarcz gonosz szándékát a háztűznészéssel, s hirtelen befalaztatott a vár udvaron minden ajtót, azután az egész falat bemeszelteté rózsaszínűre s ide-oda, helyelközzel egy-egy zöldkaput festetett reá.

Ribarcz ekkor látta nagy boszorkodva, hogy rá van szedve; s akár visszamenjen szégyenszemmel.

De még szép lett volna, ha visszamehetett volna; ámde akkor lett még csak nagy a vitéz nász nép ijedsége, mikor észrevették, hogy a hátuk mögött még a felvonó hid is szépen fel van húzva s ők bevannak zárva egy kijárástalan várudvar kerületébe.

Mint hogy ostromhoz épen nem voltak készülve; sem faltörő eszközeik, sem lábtóik nem valának kéznél, hogy akár rést verhetek volna a falon, akár a párkányokra felhágthattak volna; köröskörül pedig látták felbukkanni az ormózatban a székelyek dárdahegyeit; s a lőréséből a nyilvesszők pislogó végecskeit, a mik mind azt bizonyíták, hogy van itt minden vendég számára evőeszköz is elég.

Ribarcz meg vala szépenve: ha ez a némben tréfát nem ért, onnan felülről mindnyájukat kövel nyíllal előlheti, hírmondó sem kerül haza belőlök.

Ekkor egy lőrésen át kihangzott hozzá Lóna csengő szava.

— Jámbor háztűznészök, hát hogy tetszik a házam?

— Ördög vagy, nem asszony! Kiáltta boszúsán Ribarcz. Ki látta így fogadni a vendéget?

— Ki látott vendéget fegyveres kézzel jönni? szolt vissza Lóna. Farkas alá farkasverem!

Ribarcz megadta magát; visszataszította kardját hüvelyébe.

— Megfogtál: elismerem. Már most mondd, hogy mit akarsz hát velem? El akarsz-e velem jönni tisztességes feleségül, én hozám Thoroczkóra, vagy megakarsz itt öletni?

— Rendén, szomszéd, rendén Nem megy az olyan röviden. Meg nem öletlek, mert akkor azután kihez mennék férjhez? Férjhez pedig nem megyek hozzád, mert még nem hódítottál meg. Várj sorára: most az egyszer én fogtalak meg, s te fizeted a váltságot; majd ha egyszer te fogsz meg engem, akkor te szabad a váltságdíjat.

— Mondhatom, hogy az pártád lesz! Kiáltott vissza Ribarcz, kinek most már százszor tetszett a leány, ha eddig csak egyszer.

— No ha neked a pártám, nekem a süveged. Te mondád! kiálta vissza hirtelen a leány. Nem eresztelek el más különben, ha csak mind valamennyien itt nem hagyjátok a süvegeiteket.

A vajda rettenetes dühbe jött erre a szóra; hogy ő hogyan menjen végig az egész falun valamennyi népével süveg nélkül? hogy ő inkább a fejét hagyja elvetetni, mint a süvegét, hogy ez gyalázat és istentelenség így megszegyeníteni tisztességes embereket; a leány egyre nevetett rajta; mentül jobban dühösködött a vajda, annál jobban kaczagott ő oda fenn a párkányon.

Ribarcz átlátta, hogy a lárma nem használ. Lejebb hangra fordította a szót:

— Hát aztán mit csinálsz a süvegemmel? Kérdé mogorva gya-
nuval.

— *Viselni fogom!* Kiálta vissza kaczagva a leány.

— Ez a felelet meg is lepte, meg is vigasztalta a vajdát; gonosz felelet volt. El is mosolyodott rajta.

— Nesze hát! Kiálta lekapva fejeéről kalpagját s felhajította azt Lónaig, ki azt elkapva kezével rögtön feltette fejére, szépen félre nyomva barna hajfürteit. Illett a gonosznak!

Ribarcz fejét csóválta. Átkozott gonosz lány. A buzogányomat már elvette, most meg a süvegemet is elvette; tartok tőle, hogy az eszemet is el fogja venni, ha sokat járok utána.

Azzal parancsolt kíséreinek:

— Rakjátok le ti is azokat a süvegeket!

A sok csákós kalpagból egész halom támadt az udvar közepén. Akkor azután lebecsáttatá Lóna a felvonó hidat.

— Már most elmehettek.

A megriadt nász nép tolazkodott ki a résen, nehogy még egyszer itt fogják, vasfejú Ribarcz le hátul maradt magában: nehezen volt mehetnékje: akár ott is maradt volna. A mint ő is kiléptetett szégyenszemmel a várkapun, a hid közepéről még egyszer visszatekintett, ott látta az őrtorony ablakában állani hamis tündérét. Még saját süvegével köszönt neki a gonosztévő.

Ribarcz megfenyegeté oklélvel: vaskeztyűs oklélvel; nem szolt semmit, csak egyre fenyegeté . . . most már ezerszer volt belé szerelmes, ha eddig csak százszor.

(Folytatás következik.)

A paraszt és a műveltség.

Népboldogítás! ez egyik jelszava jelen irodalmunknak. Intézmények és tettek, mellyek a nép javára czéloznak, méltó dicséretben és elismerésben részesülnek, — háttérbe szorúl és hallgat, ki az alsóbb néposztály iránt megvetéssel, sőt gyűlöléssel viseltetik; ellenben sokan önző céljaik kivitelére a nép rokonszenvét keresve, s valódilag a nép boldogságát szívükben nem hordva, készek olly kedvezményekkel kedvét keresni, mellyek élvezhetésére még az meg nem érve, csak veszedelmét eszközlik. — Félre a megvetéssel és gyűlöléssel, — félre a népszerűség hajhászásával; az emberiség boldogságára törekvő akarataknak nem kell megszűnni gyalgó emberek hibái miatt, sem pedig azért, ha törekvésünk a népbeni csalatkozás miatt hajótörést szenved. Szilárdnak kell lenni az alapnak, mellyre célunkat fektessük, szilárdnak és győzhetlennek a fegyvernek, mellyel célunk felé törekedünk; legyen az alap a *hit*, s fegyver a *szeretet*. Illy alapon a nép boldogítására kiindulva, nem lehet körülmény, melly földi tekintélyünkre lealacsonyítólag és célunkra leverőleg s hálátlanul hathatna.

A paraszt név alatt általában értem a szellemi és értelmi képzettség nélküli egyéneket, — mintegy ellentétét a valódi ne-

mesnek; — szoros értelemben közönségesen értjük alatta azon tanulatlan néposztályt, melly kevés vagy semmi anyagi vagyon mellett, leginkább földművelési vagy más legegyszerűbb kézi munkával keresi élelmét. Ez utóbbinak érdekében veszem kezembe tolatmat, nem kerülhetek ki azonban olly állításokat, mellyek az általánosságra is vonatkoznak.

Hazánk jólétére és földművelésének felvirágzására törekedvén, a legnagyobb figyelmet, és általános gondosságot igényli ezen paraszt nép-osztály hatalmas erejét mind a haza, mind a gazdálkodás javára leghasznosabban felhasználhatóvá tenni.

Általános gondosságot mondtam, mert ezen néposztály jóllétét elő nem mozdíthatják egyedül a velök közvetlen érintkezésben levők, ezeken felül mindenki hatást gyakorol rájuk, ki ezen neveletlen néposztálytól feljebbvalónak érdemesen neveztetetik.

Vállvetve egyesült akarattal kell tehát az ő boldogságukra törekednünk, hiszen kapcsolatban van a mi jólétünk az övékkel, s kapcsolatban a haza jólétével. Ne vegye tehát tőlem senki túlzó philantropiának, ha előre is mintegy czimerül mutatkozik szerény értekezésemben pártolása azon néposztálynak, melly többnyire nem épen a legnagyobb részvétre tartatik érdemesnek azoktól, kik velök közvetlen érintkezésben vannak, és kiknek sokszor alkalmuk volt, ezen néposztály való vagy képzelt hibáit tapasztalni. Nem tagadhatja senki az ő hibáikat, de azt sem tagadhatni, hogy sok olly hiba hárittatik rájuk, mellyek nem az ő, hanem a mi hibáink, vagy legalább okozói vagyunk; belátva hibás és sokféle vétkektől megterhelt gondolkodásukat, indulatukat és tetteiket, vajjon mit tart keresztyéni kötelességünk? Mit tart mindennapi imánk? „És bocsásd meg a mi vétkeinket, miképen mi is megbontanunk ellenünk vétetteknek“? — E szerint nem megvetni és megtörni, hanem inkább résztvevőleg megbocsátani, és e mellett javítani kell őket. Kit a keresztyéni kötelesség nem indit rokonszenvre, tekintse hazája jólétét, melly a parasztság jólététől nagy részben feltételeztetik, s a kiből a hazaszeretet kihalt, kiben a szeretet hiányát baromi ösztön és anyagi érdek pótolja, ennek is önnön érdekében van, ha száraitani tud, a parasztság jólléte, hiszen a juhot ha jól tartjuk, több gyapjút ad, a tehén jobb tartás mellett jobban tejel, s egyedül az embertől lehetne várni, hogy elhanyagoltatása daczára kellő szolgálatot tegyen? Nem túlzó philantropia tehát, hanem az igazságszeretet, részvét és a közös boldogulásra törekvés indított, nem pártolól, nem a hibákat elpalástolni vagy szépíteni, hanem tolmácsúl szolgálni a paraszt néposztály mellett, melly úgy is irni nem tudván, maga panaszait elő nem adhatja, de tán maga sem tudja — mint a csecsemős — hogy mi a baja, gondviselőjének kell lenni, a ki azt eltalálja; — és nem is hozzájuk intézem soraimat, hiszen ők olvasni alig tudnak, őket az egész irodalom, — mint vakot a világosság — legkevesbé érdekli, a tanultabb osztálynak kell az irodalom gyümölcseit velök közleni, s kívánatos, hogy ez, káros terményeitől megtisztítva jusson el a néphez.

Minekelőtte pedig tárgyam érdekében mélyebben beereszkedném, szükségesnek vélem a tisztelt olvasót is felkérni, ne lakjék ellenszenv és egyoldalú itélet keblében, hanem párt-érdek nélkül, jó indulattal és felebaráti szeretettel tekintsen a paraszt néposztályra, kiben szintén meg van a csirája a nemesnek, szépnek és jónak, s kit nem kell csak akkor néznünk, midőn tudatlanság, elkéseredettségek, ittasság, dühösség, vagy más nemtelen indulatok, sokszor pedig a szükség olly helyzetbe juttatják, mellyben kész minden hasznost és üdvöst letiporni, — hanem tekintsük akkor is, midőn testi és lelki átengedéssel hallgatják a jó tanácsot, és követik, — midőn vallási szertartásaik meghatván keblüket, egy egyszerű imádság hangjára földig borulnak a mindeneket alkotó imádsára; — mondjátok ezt vakbuzgóságnak, — akár mi legyen az, de abból mégis kitünik csirája a szelidség és alázatosságra mutató nemes indulatnak, s ha egyebet nem, legalább azt meg kell engedni, hogy ez által példát mutatnak az engedelmességre, s reményt nyujtanak, hogy Istenünk iránt viseltető engedelmességből készek az Ő parancsolatait követni, — s ez által mutatkozik a fő-út, a mellyen őket a közjóra, s boldogságuk előmozdítására vezetni lehet. De merem kérdeni, kit Isten törvényei engedelmességre nem vonzanak, s kik annál inkább a polgári törvényeket — mellyeknek Isten törvényein kell alapulniok — kevésbé tisztelik, mit várhatni ezektől? s miképen lehetséges ezen önféjűséggel, elbizakodottsággal s maguk legnagyobbra — becsülésével haladóknak az emberiség közös boldogságára szolgálniok? Nem tehát a parasztság a legke-

veszbbé becsülendő emberi osztály, van számtalan egyén a tanul-
tobb osztályokban, kik megvetve minden szentet, hasznost, jót és
szépet, egyedül önérdüknek és szenvedélyeiknek tömjéneznek, s
kik annál veszedelmesebbek, mennyivel terjedtebb elmebeli ké-
pességük s anyagi hatalmuk.

Javitani és tanítani kell tehát a parasztságot, és ez által szik-
rát gerjeszteni benne az önbecsülésre s a nemesebb hajlamokra,
nem különben ezáltal módot nyújtani nekik anyagi jólétük gyara-
podására; erre nézve pedig 1-ső teendő a *keresztény hitbeni alapos
tanítás*. Tagadhatlan, jólétünkre az anyagi munka elkerülhetle-
nül szükséges, de ez magában nem elegendő, még ehhez szellemi
erők is kívántatnak; ilyenek pedig a vallás oktatásából származot-
tak. Nézzünk egy vallásos családot, milly tisztelettel, engedelmes-
séggel viseltetnek tagjai a családfő iránt, és a családfő milly sze-
retettel, jó akaratú s jó oktatással van alárendeltjei iránt; a hol
szeretet, egyetértés van, ott kedv is uralkodik, a kedv varázserejét
pedig a munkában mindenki tapasztalhatja, csak ezen egyetlen csa-
ládi viszony nem fő rugó-e a család jólétére? A vallásosságból
származó és az anyagi jólétet előmozdító tulajdonokhoz tartozik
még: más embertársainkkal való békés élet, józanság, munkásság
s becsületesség. — Ellenvetésül mondhatják; vannak családok, val-
lástalanok, és még is
gazdagok; ezt én is el-
ismerem és magam is
tapasztaltam, de ki
mutathat fel családot,
mellynek nagyatyja,
atyja és fia vallástal-
lanok és erkölcstelenek
voltak, és még is a fiu
olly szabad rendelkezé-
sére álló anyagi va-
gyonnal birt volna, mint
nagyatyja? — Mondják
ismét: Vannak vallásos
emberek is elegenden sze-
gények, és a legnyomor-
ultabb helyzetben. —
Erre nézve először is
azt felelem, ki tudja,
tisztá vallásosság ve-
zérli-e őket, vagy csak
szineskednek; és 2-or,
a tisztá vallásu embe-
reket is érheti balsors,
de azért ez nem sze-
gény, van keblének egy
kincse, melly minden
földi vagyonnal fel ér,
s melly őt a földi csapá-
sok sulya alatt is bol-
doggá teszi.

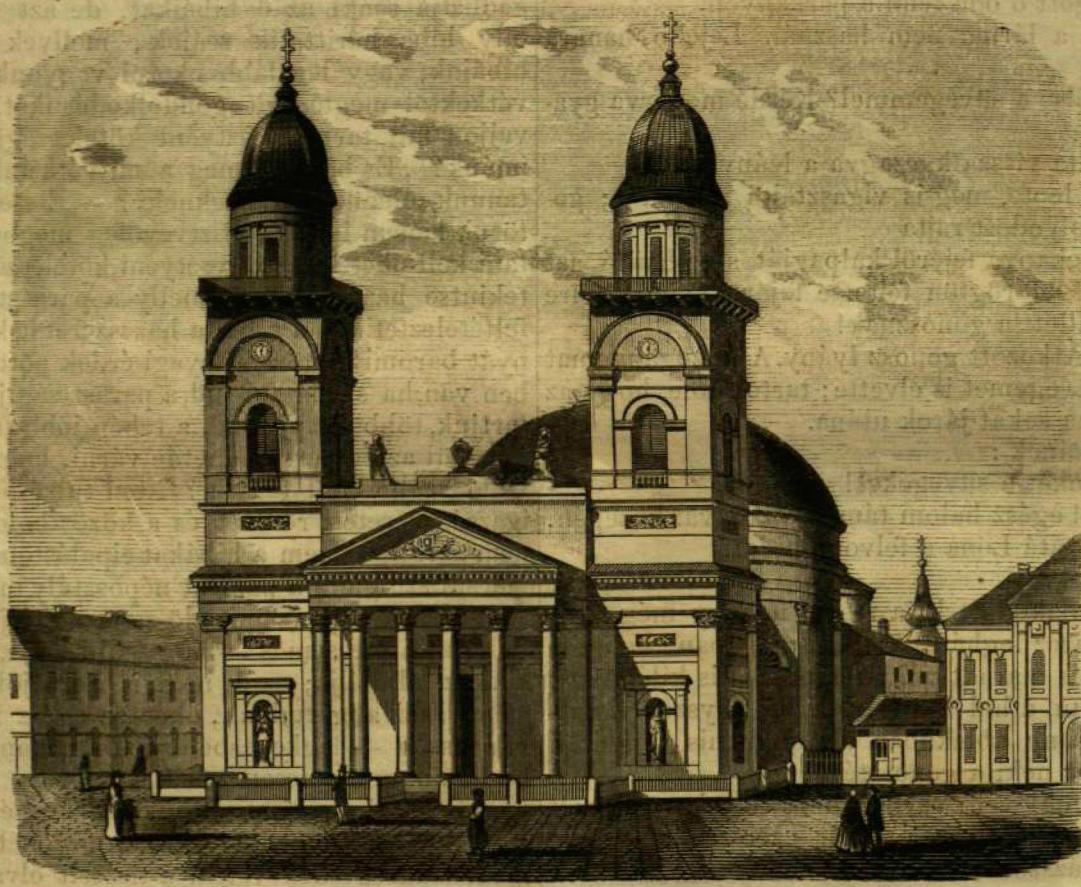
De forduljunk csak meg és térjünk be egy vallástalan s er-
kölcstelen parasztházhoz, már kívülről hallani a lármát és szitko-
zódást, s bemenvén a szobába, mindenkit külön szögbe huzódva
találunk; nincsen itt egyetértés a család tagjai közt, nincsen tisz-
telet a fiuban szülői iránt, de a szülők sem tesznek arra érdemet,
az anya emlőjén hordva a kisdedit, már is kenyérre önti a pálinkát
és így szoktatja magzatját a korhelységre, ha a gyermek kevéssé
megnő, akkor a vallástalan atya fogja tanítás alá, először is örö-
met tanusít, ha a fia mentől czifrábban káromkodik, ez alapja a faj-
talan beszédnek, továbbá az atya az anyával czivakodván, a gyer-
mek hol az egyik, hol a másik szülőjéhez huzódik, és ennek pártfo-
gása alatt, sőt néha biztatására, másik szülőjét becsteleníti, innét
származik a szülők iránti tiszteletlenség; vagy az atya a háztól el-
menvén, az anya titkon süt, főz vagy a korcsnába viszen valamit,
e miatt az anya gyermekét megtanítja a titkolózásra, és a gyer-
mek mind ennek látásából szoktattatik a hazugságra, pákoszkodásra
és lopásra; később az atya a gyermeket munkára alkalmazván, mind
azon fogásokra pontosan betanítja, mellyeket ő tud a mások meg-
csalására, szoktatja a mezei kártételekre, s bizony akad szülő, ki a
lopásra is ad a gyermeknek elemi oktatást; felserdülvén a fiu, az
atya rendesen megosztja vele pálinkáját, vagy borát, ha tán néha

a gyermek vonakodik inni, az atya még üteggel is kényszeríti az
ivásra. — A gyermek így felnevekedvén, kivált ha még az elha-
nyagolt falusi iskolában legkevéssé akadályoztatott az eddig beta-
nult erkölcstelenségekben, nem lehet tőle kívánni, hogy szülői
iránt, kiktől minden rosztat tanult, tisztelettel s engedelmisséggel
viseltessék; de nem is teszi azt a gyermek, hanem oda hányja az
atyjának és anyjának a legundokabb szitkokat, mintha csak könyv-
ből olvasná. Durva baromi módon viseltetik szülői iránt, nejét is
kevéssé becsüli, és elalszik benne a szeretet szikrája olly annyira,
hogy még a gyermekei iránti szeretet is kihal belőle. De ha már
ennyire el vannak fajulva, nem lehet tőlök várni a más ember-
társaik vagy feljebbvalóik iránti tiszteletet, s jó akaratot, ők csak
anyagi szükségtől kényszerítve — melly ilyeneknél otthonos —
hódolnak, de csak addig, mig szükség kényszeríti, s mig a törvényes
hatalom büntetésétől rettegnek. Hogy az illy családnál boldogság
és jólét lakjék, gondolni sem lehet.

(Folytatása következik.)

Szatmár-Németi.

Egy a legrégebb s legnevezetesebb szabad kir. városok közül,
fekszik Pesthez keletre 40, Debreczenhez 12 mérföldnyi távolságra,

Szatmári székesegyház.

termékeny rónaságon. Környéke nem tartozik a regényes tájakhoz, olly egyszerű az mint minden róna vidék, nem gyönyörködtetik itt a vándort sem a dűsnö-
vényzetü hegyek válto-
zatossága, sem a szirtek
égfelé nyuló kopár csu-
csai, egyhangúságát
csak ittott szakítja meg
egy-egy csoport fa vagy
erdő, s csak a keleti
láthatáron kéklenek a
szomszéd Máramarosme-
gye magasabb hegylán-
czai; de annál jobban
gyönyörködteti a gaz-
dát az aranykalászok
dűs hullámzata, mely-
lyek tenyésztésére földé
igen alkalmas. — Tér-
jünk tehát a város neve-
zetességeire át: Szat-
márt Németitől hajdan
a Szamos választotta el,
az elsőt már Árpád ma-
gyarjai mostani helyén
találták, a mellette ké-
sőbb épült Németit, a

szent István hitvesével Gizellával idejött németek szállották meg, a
mint ezt II. András leveléből láthatni. 1715-ben Szatmár Németivel
összekapcsolatván, egy szab. kir. várossá lett. Nevezetes épületei:
a kéttornyu kupos róm. kath. székesegyház, melly jelenleg Magyar-
ország legszebb s legdiszesebb templomai közé tartozik, 1 fő- és 6
mellékoltárral, s egy remekmivű nagy orgonával, melly az 1852.
év Urnapján támadt iszonyú szél áldozatja lett, ugyanis a templom
homlokzata közepén álló nagy köszobor, melly Krisztus Urunkat
ábrázolá, mivel a dühöngő orkánnak legjobban ki volt téve, leso-
dortatott, melly roppant teher beszakítá estében a bolthajtást, s az
épen alatta levő orgonára zuhant. Az orgona csakhamar kiigazit-
tatott, de a középső szobor helyét most csak egyszerű kőkehely
pótolja. A hol hajdan a Szamos vize Szatmárt Németitől elkülö-
níté, ott most egy pompás két emeletes apáczárdá diszlik, melly-
nek közepén egy igen csinos templom is van. Van két görög egye-
sült és két reformatus temploma külön Szatmárban és Németiben.
Továbbá megemliténdők: a nemrég épült püspöki kastély és pap-
növelde, vármegyeház és városház, az irgalmas barátok csinos
zárdája kórházzal Németiben, kik 1835-ben telepítették ide, a
városi kórház, kath. főgymnasium, reform. algymnasium, a püspöki
convictus, hol évenként 15—20 szegény árva gyermek neveltetik, a

gyönyörű új kalvária, egy pompás kápolnával, mely a hajdani szatmári vár helyén van épülve. Van itt katonanevelő-intézet, sínház, postahivatal, állandó színház, mely tavál diszített fel, casinó, az apáczazárdában igen jeles leánynevelő-intézet, két görög egyesült tanoda, két vendégfogadó, sétatér stb. Szatmár városának újabb időkbéli épülése s kicsinosítása körül nagy érdemeket szerzett magának e város lelkes és buzgó püspöke, *Hám János*, ugyanis ő építtette a nagy apáczazárdát, az irgalmasok csinos zárdáját, a püspöki kastélyt és papnövelőt, a gyönyörű kalváriát stb. és most ismét épülőben van egy nagy zárd a Jezsuita-rend számára, ugyanazon helyen, hol a régi Jezsuita-zárda állott, mely később az ideiglenes püspöki lak volt. 15,000-nél többre menő lakosai, kik csaknem mind törzsökös magyarok, föld- és szőlőmivelésből, kézműipar és kereskedés után élnek.

De lássuk már most a város történeti nevezetességeit és viszontagságait is: 1217-től 1230-ig még királyi erősség vala (*Castrum Regium*) 1230. II. András, a Zothmári nemeseket, kik Gizella királynéval jöttek be, igen szép szabadságokkal ajándékozta meg. 1261. V. István ifjabb királynak mulatóhelye volt, s a szatmár-németieknek 1264-ben nevezetes szabadság-levelt adott. 1330-ban, hogy a németiek királyi vadászok voltak, írja Katona 8 köny, 517 lap. 1411-ben a város több magyarországi helyekkel cserébe adatott György szerviai despotának. 1464-ben Szatmáron pénzverő kir. kamara volt. 1501-ben II. Ulászló fenyegető parancsolatja által védelmezte a városiakat, Geréb László erdélyi püspök ellen, ki a dézmák kinem adása miatt, a misemondást, gyóntatást, az egyházitemetést megtiltatta, s a halottakat a földszinén bűzhödni hagyatta. 1543-ban I. Ferdinánd Szatmárt és Németit Báthory Andrásnak, Kristófnak, Istvának ajándékozta, kik a várat a Szamos szigetén felépítették, s a hadi mesterség szerint jól megerősítették. — 1558-ban Izabella Zápolyának özvegye a lakosokat minden 20-ad, 30-ad és más vámok

A rancho.

fizetésétől felmentette. Balassa Menyhértet főkapitánynak tette, s Nagybányát három vármegye dézmájával neki adván, lakásaul Szatmárt rendelte; de ez a várkatonákat maga részére hódítván, a várat Ferdinánd részére elfoglalta. Megboszankodván ezen Zápolya Zsigmond, Szatmárt török segítséggel keményen ostromoltatta, de Zay Ferencz kapitány vitézsége miatt, sikertelenül. 1564-ben Balassa katonáival Kassa vidékére rándulván, Báthory István Váradról szekereken vitt katonákkal a lakosok egyetértéséből, esteli csordahajtáskor a várat hirtelen meglepés s visszafoglalás, lekonczolván előbb a német katonákat, s rabságba ejtvén Balassának nejét és gyermekeit. 1565-ben Schwendi Lázár és Báthory András a vár visszavevésére nagy erővel közelgetvén, ezt Báthory István felgyujtván odahagyta, s katonáival Váradra költözött, és így Schwendi könnyen hozzájutván, a várat ismét erősen felépítteté. 1622-ben a szatmári vár Bethlen Gábornak békekötés szerint átadatott. 1646-ban Rákóczy György fejedelem elnöklété alatt a reformátusok híres egyházi gyűlést tartottak, melyre 115 predikátor jelent meg, s Geleinek az egyháziakban szabott rendje elfogadtatott. 1657-ben június 26. a szatmáriak a Rákóczy jószágait tüzzel vassal pusztító lengyelekkel egyezsége léptek, hogy pogány módra ne sarczoltassanak és elégedjenek meg 2600 tallérral stb. 1668-ban I. Leopold megparancsolá, hogy a városban

lakó nemesek, szintén mint más polgárok, adót fizetni, katonát tartani kötelesek legyenek; ellenben a városiak a vármegye gyűléseiből ki ne zárassanak. Ugyanezen évben a vármegye gróf Nádasdy Ferencz országbíróhoz intézett levélben keservesen panaszkodik a szatmári várban örökös német katonák sarczolásain, s kéri ezeket magyarokkal felváltatni. 1669-ben az elkeseredett nemesség a Gombás erdőben lesbe állván, a zsákmányra kirándult szatmári német katonákat visszajöttökben megtámadta s nagy részét felkonczolta, vagy a Szamosba fulasztotta. 1680-ban Apaffy Mihály 24 ezer törökkel, erdélyiekkel, havasföldiekkel, a várat egy hónapig ostromolta, de sikertelenül. 1682-ben Tököly Imre fegyverszünés alatt a várat hadi fortélylyal kezére kerítette, de már 1684-ben katonái I. Leopold seregeinek feladták. 1686-ban az akkori időkből nagy hírnévre szert tett Karaffa Antal császári hadvezér Szatmáron szállásolt, s egy év lefolyása alatt annyira adó alá veté a városi népet, hogy ez neki többet fizetett ekkor (61,033 ft. 20 kr.) mint fizetett felszabadulása alkalmával, t. i. midőn a két város szabad kir. városnak tétetett (41,713 ft. 33 dénárt fizetvén csak). 1703-ban Rákóczy Ferencz vezérlete alatt nyughatatlanok hazafiakat, gróf Károlyi Sándor és Bekker hadvezér Szatmárnál elszélesztették; de későbbben a vár gróf Forgács Simonnak Rákóczy ve-

zérének, a német őrzőkatonaság által, alku mellett, hogy hadifoglyokká legyenek, átadott, s ekkor részint a németek, részint a kuruczok prédálásai és gyujtogatásai által a város végpusztulásra jutott, úgy hogy a lakosok szőlőhegyeikbe, kunyhóikba költöztek ki. 1705—1706-ban Rákóczy parancsolatjára többiben sürgettetett a város, hogy a várat rontsa le, de sikertelen. Végre 1711-ben Károlyi Sándor csakugyan felégette és elhánytatta. Ugyanezen évben a békesség, mely Debreczenben kezdődött, Nagy-Károlyban folytatott, Szatmárban bevégeztetett, gróf Pálffy János nádor hatalmas közbenjárására, mellynek következtében Majténynál

12,000 válogatott magyar, fegyverét letévén, I. József császár hűségére esküdt. 1715. január 20-án az egri szélesen kiterjedő püspöki megye felosztatván, Szatmáron is állított fel egy új püspökség, mellynek megyéje kiterjesztetett, Szatmár-, Marmaros-, Ungocsa-, Beregh- és Ungmegyékre, s 1828-ban számlált 5 fő- és 8 alesperességet, 73 plebaniát, 5 szerzetes házat. *Zombory Gusztáv.*

A rancho. *)

Amerika melegebb éghajlatu földére viszem át az olvasó figyelmét. Mexico regényes táju mezei lakóihoz vezetem. Megkísérlem szokásait, öltözetét, szenvedélyeit vázolni. De nem a régi Anáhuac földje őslakói ivadékairól, hanem a hódító spanyolok indus nőkkel nemzett népfajáról szólok.

A rancho visszahuzva a városok zajától, földmivelésből él, nincs ki téve az elfajultság veszélyének, s szükségeket nem ismer.

A rancho-k foglalkozásuk szerint két osztályba esnek; az egyik a földmiveléshez csatolva, a másik leginkább marha s lovak tenyésztésével foglalkozik, miért is majd mindig lóháton láthatni ezeket.

Az elsők közé a tiszta vérű indusok számítatnak. A földmiveléssel egész nap pihenés nélkül foglalkozva; csak ünnepeik által félbeszakasztott egyszerű életet élnek. Sovány, többnyire növényi tápszer eledele, egy nyomorult gunyhó lakása; de nem is kell neki egyéb: mert ő természet fia, ruházataról, kényelmességéről s egészségéről ez gondoskodik.

*) Mondd: rancho; s hasonlítsd össze a mi alföldünk népével. *M. I.*

A keresztyén hit elemei nincsenek annyira beléje öntve, mint azt az evangéliom megkivánja: a keresztyén hódítók elrablák kincseiket s vagyontukat, szétrombolták templomaikat s bálványait: de a valódi hitet nem közölték velük; s azért most is a katolikus egyház szentjeit bálványokként imádják s a legnagyobb fanatismus alatt nyögnek. Szinte észrevenni arcvonalaikon, mikint igyekeznek, levert szomorú tekintetüket, helységük véd-szentje névnapján vagy husvétkor elüzni. Ekkor szintugy, mint hajdan megtakarított vagyonát áldozatként viszi az oltárhoz azon hiedelemben, hogy eleget tesz így hite kötelességének; mitől a keresztyénség hirdetői őt szoktatni el nem mulasztják. Mindemellét megelégedett s szerencsésnek érzi magát: de midőn az alcalde (bíró) elszakítja családjá keblétől egyetlen fiát s kötéllal fogja katonának, akkor kétségbe esik: mert a szabadságot s a békét szereti.

Az indus vak szenvedélylyel viseltetik a zene iránt; a táncz egyike azon csekély élvezetének, melylyel szenvedéseit enyhíti.

A magasabb s mélyebben fekvő földön lakó indusok, arcvonalai s szokásaikra nézve különböznek egymástól. Az utóbbiak termékenyebb tájon élve nincsenek annyi sanaruságnak kitéve, s ezért arcvonalaikon többnyire valami tökéletesebbet venni észre, mi a nyíltszívűséget s egyszerűséget jobban kiemeli. Az indusnok barna s élénk arca, tüzes szemei, rendszeren alkotott ajka, hófehér fogai, picziny lábai, gránát zsinórral ékesített gömbölyű nyaka arra mutatnak, mikint nem csak egy szépség találkozik közöttük.

Tehetségeik, ha jól vezetnek, igen hamar kifejlődnek s igen fogékonyak a művészet s tudományok elsajátítására.

A másik osztályhoz tartozó mezei lakosok, mint már említém, a régi hódítók és indusnok vegyületéből származottak s az előbbiektől józan ész embe-reinek (gente de razon) nevezetnek.

Ezen osztály nagyon különemű (heterogén) származása, szokása, élvezetei s hibáira nézve. Különbözik az éghajlat minémisége, nagyobb városok közel vagy távolabb fekvése által; miért is majd minden államban másféle viselet, szertartások s arcvonalak láthatók.

A kisebb faluk s helységek lakói környékén letelepült rancherókhöz hasonlitanak viselet s szokásaikra nézve; a legnagyobb különbség csak abban áll, hogy ezeknek foglalkozásaik többnyire megkivánják lovas öltözetben járni. A nagyobb városokban leginkább európai dísz uralkodik.

A ranchero tehát szarvas vagy más puha bőrből készült, ezüsttel ékesített, lábszára külső oldalain szinte ezüst gombokkal összegombolt, szélein posztó szegélylyel czifrázott nadrágot visel (calzonera), mind a két lábikrájára kötött keményebb, különféle czifraságokkal kivarrt bőrről (bota de campana). Széles karimájú kalappal. Egy négy rőf hosszú s két rőf széles, különféle színű szegletes alakokkal kiczifrázott gyapju szövetből készült felruhával (serape), melynek közepén egy eléggé hosszú hasadék arra szolgál, hogy fejét keresztül dughassa, s így teste elől s hátul fedve, csak kezei maradnak szabadon. Ezzel akár eső, akár hőségben mindig látható; néha ennek elejét vállára dobja (mint a rajzban), hogy kezeivel szabadabban mozoghasson. Ezenkívül lóháton a nyereg elejére erősítve egy kecskebőrös felnadrág kifelé fordított szőrével; esős időkből lábai fedezésére szolgál s ez achaparréra (mondd: csaparréra). Nyergük alkotására nézve hasonlít az arabokéhoz, valamint zab-lájuk is. A gazdagabbak ezüsttel rakatják ki a nyereg kápáját s ezüst s arany fonalakkal himeztetik bőrét.

Azonban lószerszámaik s öltözetük, mint feljebb mondtam, több helyeken különbözik, többnyire a melegebb tájakon a melegséghez s a hidegebb helyeken megint ehhez alkalmazva.

Általában véve a ranchero igen hajlékony a hívékenységre, könnyen hisz el mindent a mit mondanak; nyíltszívű, alázatos, csendes, kifáraszthatlan nagyobb utazásokban, elszánt, hűséges, szerelemföltő s ekkor bosszuálló; bátor egész a vakmerőségig s legtöbbször nagylelkű. De mindemellét ravaszúsággal, hallgatagsággal s a szenvedélyekből eredő néhány hibával van ellátva, mit az indus vérből öröklött.

Legnagyobb csapás a mi érheti az, ha elviszik katonának; mert itt is ámbár köztársasági törvények uralkodnak, a hatalmasabbak egymás közti czivódásai szükségessé teszik e rendszert, s minden párt főnöke, ha kell, erővel soroztatja a békét szerető föld lakóit.

De ha egyszer már katoná, mintája a bátorságnak anélkül, hogy a sanaruságok s veszedelmes helyzetek visszariaszák.

Ha csendes lakában vizsgáljuk, akkor, midőn családi gondjai vagy szenvedélyei nem vesznek rajta hatalmat: vigkedvű, mosolygó arcczal szívesen fogad mindenkit. Lelkesülve földje s hazája iránt, leghevesebb rokonszenvvel s gyöngéd visszaemlékezéssel beszél szülőföldjéről. Életének első éveiben a környék lombos helyeit, bárány vagy kecske után futkosva, össze vissza járta; minden fa, minden kő ismeretes előtte s szívébe vésvé vannak, ez azon hazaszeretethez csírja, melly lelkében olly termékennyé vált. Napja csendesen folyik élte minden időszakában, s csak a szerelem ideje foglalja el legérdeke-sebb részét; ekkor látni őt néha örömteljes arcczal s megint gondolatokba merülve, a szerint mint szeretője által viszonzotatik. Ekkor telve költői ihlettel, mert képzelődésében a szerelem álmai kecsgetető reményynel lepik meg. A fandangó-ba (táncz) szőtt dalok az ő költeménye s ezzel kezdé választottja szívét megnyerni, azután tánczra hívja s ekkor ismét alkalom nyílik édes szavakkal köszönetét kifejezni. Később kezd neki ajándékokat küldeni, hol egy selyemkendőben válogatott gyümölcsöt, hol egy olvasót, hol gyöngyöket. Ha szerelme viszonzotatik, ő is birja kedvese zálogait; egy általa varrt inget, vagy egy arany gyűrűt mellyet nyakkendőjére huz, s így jelenik meg vasárnap a falu kocsmájában. Nem sokára elkezdődnek a megszólalások s néha a sze-

relemföltés is, mert nem rendkívüli, hogy egy szép leánynak több imádója is legyen, ennek természetes következménye a czivódások s néha komolyabb bosszuállások. Hogy tehát mind ennek véget vessen, nyilatkozik atyjának vagy urának, mikép ő „en gracia de Dios“ Isten kegyelmébe akarja magát helyezni; a mi annyit tesz, hogy meg akar házasodni. Az atya vagy ura többnyire ész-revételeket tesz, többek között „que no sean calentamientos de cabera“, hogy ne legyen csupán agyláz, és ki tudja „loque será“ milyen lesz a választottja. Mind erre igyekszik kielégítőleg felelni s nem gondol egyébre, csak házasodni; mert ezen szerencsége mellett elkerüli, hogy katonának vigyék; és kijátsza a bíró (alcalde) fenyegetéseit, kinek megtagadja lovát eladni (mert a vevés tulajdonképen donatio inter vivos lett volna). Megnyervén az engedelmet, a falu jegyzője által iratott levelet küld kedvese szülőihez, kik többnyire engedelmüket megadják.

A menyegző előestéjén néhány pulykát (guacholote), bárányt, s egyéb élelem-szereket küld a völegény választottja házába. Másnap emez megmossa jövőd felének fejét. A menyegző mindig szerdára, mint szerencsés jóslatu napra határozotatik. Hivatalosak erre a környéken lakó rancheró-k, s miután a „mole“, „barbacoa“, „pulque“, „tepache“*) s egyéb nyalánkságok és szeszes italok nagy vonzó erővel bírnak, mindig számosan jelennek meg.

Az egyházi szertartások elvégezte után visszamennek mezei lakásukra, magukkal hozván a papot, a harangozót, a bírót s a falu előkelőit. Itt zene, táncz s egyéb multságok között folyik a nap; nem ritkán czivódások s veszekedések szakasztják félbe a vigadást.

Az első gyermek keresztelésénél elkezdődnek szövődni az atyafiságok s komaságok; nemcsak a keresztyák, hanem ezeknek rokonai is komák (compadres) s minduntalan hallani beszédjünkben a compadre, commadre, compadrito szavakat. A gyermeket vivő bábaasszony ex facto et jure az atyafisághoz tartozik. Ha a gyermek szülői gazdagok, a keresztelő pap s ennek segédje megtisztelik ezeket a compadre névvel. Sokszor keletkezik testvérek között komaság s ezután nem tegeznek többé egymást.

A rancheró-k között nagy tiszteletben tartatik ezen atyafiság s előbb összeesnek a világ, mintsem hogy rosztat beszélne vagy kezét emelné fel komájára.

Az elaggult ranchero a család patriarchája nagy tiszteletben részesül. Ő ad tanácsot a fiatalabbaknak. Ő a táj krónikája s elbeszéli a spanyolok ellen viselt csatákat, az utolszor látott bolygócsillag és egyéb tüneményekről jóslatokat mond.

Más oldalról tekintve, a ranchero szeretettel viseltetik lova iránt, ennek fékezésére nagy ügyességgel bír, s legnagyobb ohajtása a legjobbat birni. Ha kérdezik tőle, hol vannak a legjobban, mindig azt fogja mondani, hazájában; s itt azon tájon hol ő lakik, természetesen a magát legkitünőbbnek tartja. A rancherónak gyermek korában, még alig tud járni, már is legnagyobb kívánsága, atya előtt a nyeregben ülni, nem fél a lótól s hozzá mint atya legelső barátjához vonzódik. Később egyedül is felmászik a nyeregbe, így nő fel s erősödik. A mi eleinte csak multság vala, nagy korában szenvedélylyé válik. Ügyességét kitüntetni akarván, a legveszedelmesebb helyzetekbe bonyolodik, s abban találja dicsőségét, ha veszélyes ugrásokban s futtatásokban fölülmulja társait. A betanított ló osztozkodni látszik ura kitüntetésén s a legnagyobb erőköddel igyekszik szándékát s akaratját teljesíteni. Ennek elválhatlan társa, megosztja vele a veszélyeket, s hűségében, ura szeszélyeért áldozva lelkét kiadja.

A ranchero nagyobb szeretettel viseltetik lova, mint felesége s gyermekei iránt. Ló nélkül tökéletlen lénynek tartja magát, mintha így csak fél ember volna. Ezen állításom talán túlzottnak látszik: de látni kell, hogy nélküle önmozgonyhoz hasonlít, élénksége hiányzik; szomorú s méla gondolatokba merülve. Egészen ellenkező, ha lóháton van; s miért? mert a szél sebességével juthat kedveséhez, mert elrejtethi s védheti irigy szemektől; mint a villám vágthat, reményét s legnagyobb kincsét nyerge elé emelve, a rónaságon, bokrokon s meredékségeken keresztül.

Ezenkívül foglalatosságai is megkivánják, hogy mindig lóháton legyen.

Legkedvesebb multsága, ha hosszú kötéllal, mellynek egyik vége hurok módra van elkészítve (lasso), a marha után futtat, s a hurkot szarvai közé dobva megállithatja vele.

Olly ügyesen tudnak vele bánni, hogy akár szarvaira hányva, vagy akár mellyik lábánál megfoghatják, mindég előre kijelentvén, hova; s ritkán hibáznak.

Nagyobb multságul szolgál még, az ökröt vagy tinót futtában, utánna nyargalva farkánál fogva földre rántani. Futás közben az állat farkát többnyire jobb lábára csavarja s ennek végét a kézben tartva előre rohan lovával, s ez által a marha hátsó részét félre húzván, ez nagyot esik, s ez colear (farkalni). Nagy ügyesség kívánatik hozzá s jó lovas.

Végzetül megemlítem még, mikint a nagyobb városok dandy-ei között ritka az ki lovagolni ne tudna, sőt a lazar s colear művészetében jártaak ne volnának s ezt egészen rendezett szabályok szerint betanulják. Olly divattá vált általában a lovaglás, hogy ezt Mexiko hölgyei legelső áldozatként követelik imádoiktól. A divat e mellett még megkivánja a la ranchero viseletet is.

Mayerffy István.

*) Mole pulyka vagy egyéb tollas állat husából igen izlletes, a franc ia „ragout“-hoz hasonló eledel. Barbacoa kivajt föld gödrében sült pecsenye a régi „boucanier“ mód szerint. Pulque, s eszes ital agave americana nedvéből. Tepache, szeszes ital az ananász fel-tórralt héjából.

T Á R H Á Z.

Ismét több szép példája az áldozatkészségnek.

Gyönyörű most az ut, mellyen a magyar ember halad, felséges és nagy-szerű a tér, mellyet elfoglalt! A leggyöngébb hitűek egyike volna az, ki e nemzet sorsáról kétségbe esnék! Midőn látjuk, mint törnek derék nagyjaink és gazdagabbjaink a magyar nemzet felvirulásán, midőn látjuk, hogy e nagy Magyarország gépezetében, dicsően elhunyt hatalmas őseink méltó nagy unokái, egész életerővel mozognak, el kell hinnünk, hogy: egy szebb és jobb jövő van beírva a sors Istene könyvébe a magyar nemzet számára! Egyik, mint a hangya fáradatlan szorgalommal élesztárt alkot, mellyben eleséget halmaz: másik erszénye kincseit fekteti e nemzet új életet adó nagy épületeibe. Egyik a multról lebbenti le a fátyolt, világot rázó hatalmas szózatával intvén ben-nünket teendőinkre: másik, átmelegülve a halhatatlan költő ezen örök igaz-ságu szavaitól:

„Szép szó a haza bár: nyelv füzi csak össze szülöttét:
Van haza nélküle, nincs nélküle nemzeti lét.“

bőkezűleg osztja a nemzeti irodalomnak kincseit.

Itt — községi könyvtárak alakulnak, testté alakítandók egykoron: a világpolgárság magas eszméjét... már-már lélekben elismervén sokan, hogy: mindnyájan egy édes atya, és egy közös haza gyermekei vagyunk: amott- a nevelés, s a legfőbb szeretet vallása, és az egyházak jobbléte nyer-nek új lendületet. Így forr most a magyar nemzet ege alatt a munka minden-t: tenni azt, mit tennie kötelességül, dicsően elhunyt őseitől sérthetetlen szent örökségként átvett, egyetlenegy igaz magyar hazafi sem restül meg soha! E nemes törekvést a két magyar hazában számos példák igazolják. Lelkem lángörömevel mutatom be e téren t. szerkesztő urnak, Szabolcsmegye, Mada mezővárosából t. *Patay István* urat, kinek áldozatkészsége, most egy pár hónap alatt, egyik a másikat éri. Mart. 10-dik s több napjain Eperjeskén tartott egyházmegyei gyűlésünkön, felajánlotta, hogy: minden másoknak térheltetésén kívül, minden évben kitartand saját házában, egy egyházmegyei gyűlést, egész élte fogytáig; melly is a legmelegebb köszönettel elfogadtat-ván, jegyzőkönyvbe tétetett. Most, májushó 18-a estjén, születése félszázad-os ünnepét tartván, számos barátai s barátnéi kedves jelenlétében, hol mindenki olly víg és vidám volt; hol „ki világos, ki viradtig“ szólt a zene, csengtek a tiszta magyarszivesség töltötte poharak! Mi jól esett lelkünknek hallani, hogy, midőn kedves vendégei másnap a magyar gazdag ebéd és ozsonna után eltávoznak, *Patay István* ur, vele egy helyben lakó kedvesebb barátaival, elment a madai ref. lelkészhez, a holott is, szíve legmelegebb sugallatát, ezen jótékony szavakban nyilvánítá ünnepélyesen: „A mit születésem e napján a barátságának szenteltem, említést előttem nem érdemel: de lelkem örökre meg lenne szomorodva, ha Isten, legfőbb jó atyám iránt is me-leg hálámát e nap emlékére nem tanusitanám; azért ebben is, ha csak egy század részben is, hogy eleget tegyek, lelkemben nyugott maradjak; születésem e már-már leáldozandó napját azzal rekeszttem be, s pecsételem meg; hogy: jó Istenem dicsőségére, a madai ref. egyház fölsegelésére, szent ügyei előmozdítására, 5 magyar köblös földet ajándékozok örök időkre.“

Mind azoktól, kiknek szívökön fekszik a legfőbb szeretet szent vallása, a nevelés szent ügye; e valódi nemes tetteért, a derék hazafi, magyar ember-barát t. *Patay István* ur, kedves nejével *Kállay Terézia* ő nagyságával, fo-gadja legszivesebb köszönetünket, meleg hálánkat! — *Menyhért János*, refor. lelkész.

A fentebbihez hozzáadjuk még a következő adatokat, mellyekről a Tanodai Lapok tudósítanak:

— Szerencsések vagyunk ismét nagyszerű áldozatokat hirdetni a tan-ügy s nevelés áldástárasztó terén. Ő excellentiája *Szaniszló Ferencz* tr. s nagyváradi l. sz. püspök Ő cs. k. Ap. Fölségeik legm. látogatása alkalmából az ottani ft. káptalannak különféle jótékony s különösen tanodai célokra 16,000 pftnyi alapítványt általadni méltóztatott.

— Székesfehérvárott ngos és ft. királyhegyi *Farkas Ferencz* nagypré-post egy felsőbb leánytan- és nevelő-intézet alapítására már 1853-ban 32,000 pftot adott, odaajándékozva e célra saját szép, tágas lakházát is. A város, hogy az intézet életbeléptetését siettesse, az építkezésre szükségelt határos földalapot oda engedte 11,000 pftért; a ngos nagyprépost pedig a többi összes költségeket, mellyek legalább is 20,000 pft-ra rúgnak, magára vállalta. Ő cs. k. Ap. Fölsége, mint reménylik, maga fogja letenni az alap-követ, s az intézet legmagasb engedellemmel az ő nevét fogja viselni.

— Ugyancsak a legmagasb körut alkalmával egy egyszerű földész hazánkfia a csurgói ujonépült tanoda javára ft. *Vencsz Imre* ker. alesp és tanfelügyelő ur kezeibe 400 pftot tett le.

— Kecskeméten özvegy *Csernyus Zsuzsanna* asszonyosság 34,000 pft. értékű fekvő vagyontól olly célból ajánlotta föl, hogy azon Kecskeméten gazdasági tanintézet állíttassék föl. Ha pedig a gazdasági tanintézetek egyi-két az állam nem Kecskeméten állítná föl, a főnebbi nagy összeg ugyanott a kath. tanügy javára fordíttassék.

— Nagy-Kőrös lelkes városa nagyszerű áldozatot tett le a népnevelés oltárára. Ugyanis april 16-án tartatott tanácsulési határozmány szerint 12 ujonalapított tanítói állomás rendes fizetésére évenként 6000 pftot szavazott meg; jelenben pedig a szükséges tanodai építkezésekre 37,500 pftot utalvá-nyozott.

Irodalom és művészet.

— *Lázár Miklós*, mező-peterdi plebános előfizetést hirdet „Vallásos költeményeire“. Ezek a lapokban szétszórvva megjelent s ujjabbakkal szaporított műveinek gyűjteményét képezendik. A szerző — mint önmaga írja föl-hívásában — állásánál fogva a költészet által is Isten országának terjesztésén kívánván munkálkodni, költeményei vallásos jelleműek, tárgyaik a szentírás-ból kölcsönözvők. A munka július végeig fog megjelenni, s addig előfizethetni 1 pfttal, vagy Nagyváradra ft. *Vinkler József* püspöki titoknok urnál, vagy pedig Pesten a Szent-István-Társulat aligazgatójánál, *Kádas Rudolf* urnál (Lipót-utca 46. sz.). A tiszta jövedelem egy része a nagyváradi püspöki megyebeli szegény papok és tanítók fölsegelésére tett alapítvány növelésére lesz szentelve. Gyűjtőknek 10 után egy tiszteletpéldány.

— *Greguss és Hunfalvy* „Családkönyvének“ folyó évi III-ik füzeté meg-jelent. Tartalma: Jégbarlangok Alsó-Fehérmegyében. *Vass Józseftől*. Német levente élet. *Szeberényi Lajostól*. A hold (rajzokkal). *Dr. Menner Adolftól*. Brune tábornagy. *Urházy Györgytől*. Az erie-vasuti hid. (Kömetszetű kép-pel). Pótlék a sz. jáki templom ismertetéséhez. *Rosty Zsigmondtól*. Az upaszfa (Rajzzal).

— *Kenessey Kálmántól* egy érdekes röpirat jelent meg e napokban „Egy két őszinte szó társadalmi viszonyainkat érdeklőleg.“ Ohajtjuk, hogy olly számos olvasóra s olly viszhangra találjon, mint mult évben *Mocsáry Lajos* hason tárgy munkája, mellynek ez mintegy kiegészítő részét, tovább fűzött fonalat képezi. Megjelent *Müller Gyulánál*.

— *Gróf Fáy István legújabb zeneműve*. E napokban jelent meg *Glöggel* műárus urnál Bécsben (Tuchlauben, Musikhaus), magyar és német czimfel-irattal, *gróf Fáy István* „Régi magyar zenegyöngyei“ első füzeté, melly igen tartalomdu; *Lavotának* egy nagy fantázia-magyarája van benne, e czim alatt: „A magyarok kijövele Assiából“; tovább egy magyar induló *Csermáktól*, több szép régi magyar és pár újabb szellemű friss csárdás is, különféle meste-rektől. A füzet mély zenészetű tapintattal van 4 kézre szerkesztve, szalonok-ban vagy zenei körökben jó hatást fog tenni, ha ügyes 2 zongorász kezébe kerül. A gróf, ki a haza legnagyobb művészeinél éveket töltött, azon nagy előnnyel bír, régibb eredeti darabjainkra nézve, hogy a mit közöl, tudni le-het, hogy eredeti! Ki birni akarja, sietve írjon *Glöggel* urnak Bécsbe, vagy tegyen hozzá megrendelést, mert minden oldalról veszik e ritka becsű füzetek-et, és nem sok példány nyomtatott. A másik füzet nem sokára megjelenik. Itt, ott, kis zenei bevezetések vannak a magyarok között, mellyek igen szé-pek, és az egész zenei tekintetben igen emelik. A gróf e füzetet tavál a ro-hicsi fürdőben 4 kézre játszotta *Epstein* bécsi zongorász hangversenyében és nagy lelkesedést hozott a hallgatóságba. *Lavota* e magyarja, csupán egy he-lyütt létezett az országban, ugymint *Szatmármegyében* néhai hajnácskói báró *Vécsey*, a nevezett megye volt főispánjánál, kinek azt *Lavota*, szüret alkalmával *Tályán* maga leírta. Báró *Vécsey* e magyart *Liszt János* urnak adta, az pedig a grófnak, ki azt zongorára 4 kézre most a világ elé bocsátotta, a e magyar nem csak zenészetű becsben, de nemzetiségben is páratlan szép; a frisset hozzá *Csermák* írta, melly munkáit *Csermáknak* némely csalfa czi-gány zenészek, maguk neve alatt játszották sok helyütt az országban, azt sokfélekép elváltoztatván, de itt megvan tiszta eredetiségében. Méltó e gyűj-temény, hogy lelkesen pártoltassék, mert, tán az egész országban, nem aka-dunk többé a régi eredeti magyar zene olly igaz és bő kutforrására, mint a tisztelt grófnál. *Csermák* a most megjelent „Indulót“ már örültségében írta *Edelényben*, néhai *gróf Dessewffy Ferencznél*. Lángelméje, még alkonyod-tában is, itt arany fényben tűnik ki. Ohajtjuk, hogy a gróf ur, minél inkább igyekezze a többi füzetekkel.

X.

M i u j s á g ?

† A „Hölgyfutár“ egy igen hecses műmelléklettel kedveskedik jövő félelvi s evnegyedes előfizetőinek. Ez *Barabástól* van rajzolva s a „Család vi-rágai“ czim alatt 4 gyermek igen érdekes csoportozatát tünteti fel egy cse-resznye fá árnyékában.

— A jégverés ellen kölcsönösen biztosító magyar egyesületnél ez évi májushó 31-éig 239 fél 305,620 pftnyi értéket biztosított.

† A hus ára a jelen hónapra, minap közlött hírünkkel ellenkezőleg, csak-ugyan leszállított 1 krral s most fontja 11 pkr. Pesten.

— A jelen hétben ismét nagy összejövele van Budapesten a vidéki közönségnek s idegeneknek. A medárdi vásár, a gazdasági kiállítás, a löver-seny — mindmegannyi külön vonzerővel bírnak. Mind ezen tisztelt közönsé-get figyelmeztetjük, hogy foglalkozástól üres idejében szánjon egy negyed-órát azon szép és természetű látványoknak (Stereoscopoknak), mellyeket *Csomortányi* és *Horváth* hazánkfiak a váci-utcai Nádor-fogadó 1-ső emele-tében 20 pkr. belépti díjért mutatnak. Azok az élettelen unalmas mázolások, miket *panorama* név alatt mutogatnak időszakonként vándorló spekulán-sok, gyakran nem érdemlett részvétnék örülnek; mennyivel inkább kellene látogatásunkkal szerencsétlenni hazánkfiainak ezen természeti törvényeken alapuló, valóban szeszitkai, a valót és életet hiven visszatüköző mutatványait! Nevezett hazánkfiak most 18 darab érdekes tárgy rajtot állítottak ki s min-denki, a ki látta, kénytelen bevallani, hogy ez a legtökéletesebb, a mit e nem-ben eddig láthatánk. A kiállító urak maguk magyarázzák nemcsak a szép képek jelentőségét, hanem az optikai hatások szabályait is. S a mutatványok egyformán érdekesek mind a tudomány, mind a szépművészet barátainak.

— A *kigyósi* pusztán felmerült mult havi ünnepélyes jelenetekről a következő magán tudósítást vettük: Pusztánknak soha nagyszerűbb, ünnepiebb alakja nem volt, mint május 25-én. Ez nap jutott nekünk a szerencse, Ó cs. k. Felségeket határunkban üdvözölhetni. Méltó elfogadtatásukra az urodalom részéről minden előkészületek meg voltak téve. A két oldalról fákkal beültetett egy óra járásnyi ut virágokkal és zöld lombbal volt borítva. Az urodalmi téren, melly a melléképületekkel szabályos négyszöget képez, diadalkapuk állottak a Felségek arcképeivel, zászlókkal és czimerekkel gazdagon díszítve. E diadalkapuk egyike *termés-köbül* épült s a mai nap emlékére a gyámság által örökké fenn fog tartatni.

4 $\frac{1}{2}$ óra volt, midőn a Felségek taraczkok durrogása, harangok zugása s a nép lelkes éljenzései között, miktől a lég szinte rengeni látszott, a kigyósi pusztára értek. Az urodalmi lak bejáratánál 8 éves árva grófnőnek Wenkheim Krisztina a méltóságának jutott a szerencse a Felséges Uralkodópárt, gyámjai, név szerint Keller József, Scherz József, Farkas József s tisztelendő Göndöcs Benedek udvari káplán, ki egyszermind gyám is, s a grófnő neveltetését vezeti, kíséretében fogadhatni.

A kis grófnő a Felségeket következő versekkel fogadta:

Felséges Császár és Császárné!

A kigyósi pusztán árva lány vagyok,
Mégis mi nagy örömnápra virradok:
Jó Császárom és kegyelmes Császárném
Tisztelhetem szülőföldem vidékén.

Hogy meglátták rajtam a nagy vigságot,
Szóltak hozzám im a szerény virágok:
Szedj le minket bokrétának kis leány —
S én lesztem, hogy Tinétek nyujtánám.

Válogatva míg virágot szed kezem:
Édes örm árja lengi át szívem —
Gyermekajkam buzgóan mond hó imát:
Tartsd meg Isten a Honatyát, Honanyát!

Derüljön fel édes hazám hajnala,
Hogy ne legyen soha gyászos nappala —
Elégedés, jólét lengjen mindenütt,
Még az árva se ejthessen bus könyvűt!

Halld meg Isten kis árvád e főhását:
Áldásoddal halmozd el a Császárpárt! —
Szent lesz nekem mindig e nap emléke;
Forró hálám küldöm érte az égre.“

Ez egyszerű sorokat a kis grófnő olly szivreható hangon szavalta, hogy a hallgatókat mind egyaránt meghatotta. A beszéd végeztével a kis grófnő Császárné a Felségeknek átadta virágait egy ezüstből művészein készült kosárkában. E versek e nap emlékére pompás kiadásban magyar s német nyelven a jelenlevők közt kiosztattak. Egy magyar példányt pompás kötésben a Fejedelem, egy németet pedig a Fejedelemné a Felségek elfogadni kegyeskedtek.

Ó Felségek egy félórai itt mulatás után a népek áldáskívánatai között utjokat tovább folytatták.

N. M.

† Multcsütörtökön foglalta el hivatalát a pestvárosi elemi iskolák ujonnan kinevezett igazgatója ft. *Kriegler József* ur. E hivatal, mint olvasóink tudják, az e téren is sok érdemet szerzett *Majer István* urnak kürthi plebánossá lett kinevezetése által ürült meg. Az új igazgató beiktatása a pestvárosi tanácssteremben történt, hol a pestvárosi főtanítók megjelentek, kiknek a város polgármestere, ft. *Szántóffy Antal* prépost ur jelenlétében, kihirdetvé, hogy az igazgató ur a mai nappal hatáskörébe lép. *Kriegler* ur esztergom megyei áldozár s eddig a budai iskolák igazgatója volt.

— *Rögtönzött vaspályamegnyitás.* A bécsi *Oest. Zeitung*nak írják Szolnokról: A Szolnoktól Debreczen- és Nagy-Várad felé vezető vasut ugyanis erősen halad bevégeztetése felé s egy része (mintegy 10 mfdből álló vonalon Karczagig) már hónapok óta járható állapotban van; mindazáltal még is csak épülőfélben levő a vonal s egyéb szállító eszköz rajta nem található, mint kövecset s más építési anyagot hordó kocsik, mellyeknél természetesen kényelemről s kellemről szó sem lehet. S mégis úgy történt, hogy ezen ősz eredetiségű waggonokat a mult hetekben a legnagyobb kitüntetés érte. Május 24. ugyanis erdélyországi kormányzó, *Schwarzenberg Károly* herceg, kíséretével együtt, s a tisztai vasuttársaság elnöke gróf *Andrássy György*, *Schimke* igazgató társaságában, május 25-én pedig *Liechtenstein Felix* herceg és *Simbschen* altábornagy urak Szolnoktól Karczagig ezen vasuton utaztak kavics-hordó kocsikon s ez által a vonalt sajátos módon mintegy megnyitották. — Azonban még nagyobb kitüntetés várta a vonalt, midőn *Ó cs. k. Felségek* a vonal járhatóságáról meggyőződést szerezvén, *Ó cs. kir. Felségek* szintén elhatározzák, hogy Karczagtól Szolnokig szintén a vasutat választandják, minél fogva erre nézve minden előkészület meg is tétetett.

— A *nagykőrösi* népünnepről (május 24-én), a következő részletes leírást vettük: Egy kitünő katonai tekintély közvetlenül Ó cs. k. Apostoli Felsége környezetéből, a nagykőrösi népünneprét egyik legjobb rendezetű s legcsinosabbnak nevezte. S valóban megérdemlé az a hiv. lap távirati sürgönye által neki tulajdonított „igen elmés“ epithetont*). Azon perczen, mellyben Ó cs. k. Felségét polgármester Magyar Pál ur tiszteletteljes s szívélyes szavaival üdvözlé, mindenki elragadtással olvasá a Felségek s különösen a Felséges Uralkodónő arcán a megelégedés s tetszés kifejezéseit. S meglepő is volt a látvány, melly a felséges pár előtt elterült. Egy amphitheatrum 4 magas zöld obelisz, zöld levelekkel körül font oszlopok s egyenesen a háttérben ékes diadalkapu által szegélyezve, mindnyája pedig zöld fonadékkal öszvefogalva, mögötte és benne beláthatatlan néptenger, valának a látvány részletei. Elöl két oldalon egyenruházott gyermekek, kik Császárné a Felségeknek ékes bokrétát nyujtának, jobbról a tanács s választott férfiak magyar egyenruhában, balról a tanári testület s ifjúság, a diadalkapu alatt pedig az agg és kereszties katonák valának felállítva. Ez utóbbi különösen jó benyomást tett a Felségre; mindenikkel személyesen méltóztatott beszélni, s

*) Igen sajnáljuk, hogy az innen s máshonnan küldött rajzolatoknak, tökéletlenségük miatt, hasznát nem vehetjük. Helybeli rajzoló s fametsző dolgozóitársaink csak bevégzett rajzokat használhatnak olly tárgyakról, mellyeket személyesen nem láthattak. Szerk.

egyől különösen, névszerint *Marton Mihály*tól, kinek arcán nagy sebhely volt látható, megkérde: „hol kapta azt a szép sebet?“ — „A leipzig-i patáliába, Felség!“ — mond az agg katoná. Annak már 44 éve mult el. Az uralkodói bőkezűség pedig mindnyájának szép adományt juttatott. — Az a Felségek megérkezése perczen kezdett vett népünnepr, távozásk után hasonló vigassággal folyt. — Ki kell különösen emelnem polgármester Magyar Pál urat, mint kit az ünnepély czélszerű rendezésének, s *Voigt Ede* telek-könyvi első biztos urat, mint kit a díszítés fényes s meglepő sikerének érdeme illet.

† *Győrött* — mint az ottani német lap írja — mult hó 28-án következő esemény adta elő magát. A fehér-hajó című fogadóban egy idegen volt szállva, ki volt pinczérnek adta ki magát. A nevezett nap estéjén ezen idegen arra kérte a szobapinczért, hogy váltson fel neki egy százas bankót. A pinczér annál inkább sietett e kívánatnak eleget tenni, minthogy az idegen kezében a százast látta. Ez utóbbi fel s alá járt a szobában, de midőn a pinczér az apró bankjegyekből már 97—98-at olvasott, ez utóbbinak egy kalapácsal hirtelen ollyat vágott hátulsó részére, hogy ez rögtön földre rogyott. A gyilkos azonnal reá rohant s fojtogatni kezdé, de ez által a szegény pinczér magához tért, eszmélni kezdett és segélyért kiáltozott. Ezt hallva a folyosón levő szobaleány, ő is kiabálni kezdett, mi által a gyilkos megijedvén, prédáját abban hagyá s az ablakon át akart menekülni, de ott egy meztelen kard állotta útját. Ez alatt a szobapinczér felhasználva az időt, kiszökött s az ajtót a gyilkosra zárta. Ekkor ez a kályhán át akart szabadulni, azonban ez kívülről zárva levén, az azalatt megjött emberek által elfogatott. Vizsgálat alkalmával 2 töltött pisztolyt, egy kalapácsot, egy kést s az említett százast bankót találták nála, melly azonban hamis és még egészen kész sem volt. — A megsebesült szobapinczér állapota veszélyes.

† Ugyancsak *Győrből* veszszük egy új bizonyítványát annak, mennyire terjed a nemzeti zenék iránti rokonszenv külföldön. Mult napokban ugyanis egy lengyel férfiú érkezett Győrbe, ki *Farkas Miska* ottani hirneves zenetársaságát Varsóba teendő műutazására szerződött. Az utiköltségeken kívül a társaság 3300 pftot fog kapni a kikötött 3 hónapra. A győriek sajnálják ugyan ezt a dolgot, miután ez által sok megszokott szép élvezettől fosztatnak meg, de ismert hazafiságuknál fogva azzal vigasztalódnak, hogy legalább a Visztula partjain is meg fognak győződni, hogy nálunk a zene-művészet nem hever parlagon.

— *Székelly-Udvarhelyről.* (Erdélyből) írják: az erdélyi országos muzeum iránti tisztelet és szeretet, hovatovább tündöklőbb alakban jelenik meg, s mint egy örökké tartó életet látszik ígérni. Tanusítá ezt többi között, folyó hó 21-dike is, midőn a székelly-udvarhelyi ev. ref. iskolai ifjúság a nagy nemzeti kincs iránti rokonszenvét megtestesíté, s annak javára zárt körű táncvizsgalmat rendezte. — A táncsteremben fény, csin és izlés ömlött el, különösen pedig mindenki figyelmét, a páratlan műv-táncrend ragadta el, melly szívárványi hajlásban a zenekar előtt függött, honnan egyszerre lobogott több nemzet zászlója. Nevelte még a jelenet méltóságát az ifjúság kebeléből kiállított zenekar, — mind annyi nagyra termett gyermekei ez imádot hazának. Köszönet a jó ügy nevében az ébredező ifjúságnak, szerencse kísérje őket több illy nemes tette.

közli R. *Baikó Lajos*.

† *Tüzezés.* Nyitraméggyében *Tormás* helységben május 12-én gyufával játszó gyermekek által tűz ütvé ki, 10 ház lett a lángok martaléka. Ugyanazon nap Barsmegyében *Hiszériben* 19 ház és 8 csűr égett el.

Nyilatkozat. A V. U. 21-ik számában S. S. aláírással megjelent n.-kőrösi levél nem az én tollamból folyt. *) Nagy-Kőrös, máj. 27-én 1857. — *Szilágyi Sándor*.

Szerkesztői mondanivaló.

1227. *Mosonba N. A. K.* A rajzot s leírást vettük. Reméljük, hogy az első is használható leend, ha rákerül a sor. Addig is üdvözlötünk.

1228. *Csantavérre Sz. J.* A példányok rendesen küldetnek innen, a fennakadás másutt lesz. A név és cím hibátlan olvasható megírását kérjük mindenkorra. Az ön által is reklamált 18 és 19 számaink, ámbár csak egy küldtetek el, mint a többiek, különösen részesültek azon szerencsében, hogy nem az illető kezébe jutottak. Annyi példányt kellett ezekből kiadóhivatalunknak utánküldeni, hogy egészen kifogyott belőlök. Később talán ki fogja pótolhatni önnök is, jelenleg nincs hatalmában.

1229. *Vau.* Egy kis respiriumot vagyunk kénytelenek kérni.

1230. *En a but is ollyan igen* stb. Bizony nem jó az most sem — hiába. Hanem hiszen *Cicero* sem tudott verset írni.

1231. *Egerbe K. K.* Örvendünk, hogy Egerben olly jól tütött ki a majalis, azonban másutt is volt olly mulatság s azért még sem küldték be az újságba, hogy „tánczra és szépségre mellyik kisasszony tündöklött leginkább.“

1232. *Csetnekre.* Az ajánlatot szívesen fogadjuk.

1233. *Eredeti versezetek vigalmakra.* Szép érzelmek, jó magyar kedély, de a versek külformája s a kifejezés módja olly pongyola s részint elávelt, hogy csak bizalmas, jól hangolt baráti körben lehetne némi hatással elszavalni.

1234. *Édes atya névnapjára.* Köszönjük kedves fiunk szíves megemlékezését — nagyra nőjön. Viszontkívánatul obajtjuk, ne busítsa napjainkat (még csak névnapjainkat se) versirással.

1235. *Háry János.* Rendben lesz minden — levélben többet.

1236. *Brassóba J. P.* Ön a hónapok neveit akarja minden áron megmagyarosítani. Próbálták azt már sokszor sokan — de csak visszatértek mind a *december-novemberhez* stb. Helyesen; nincs is arra szükség. Az egész világ bevette ezen neveket, mi is beérhetjük velök. Ha kell, van nekünk régi tiszties *Boldogasszony* hava, *Karácsonyhava* stb. elnevezésünk, de ezek is elavultak, a világgal közlekedésben csak visszatérünk a decemberhez. Az ön által is pártfogolt *télhó, nyarhó* stb. elnevezések épen nem érnek semmit, mert nem lehetnek az általános jellemet kifejezők, s még a mi éghajlati viszonyainkra sem illenek mindenkor. S mikor mi már „tavaszelőt“ irnánk, a szibériai ember bizony mindig csak télhót látna stb. stb. Ne is vitázzunk erről. — A küldött versek nem közölhetők.

*) Bizonyítjuk.

Szerk.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**